



**MULTI-ETHNIC  
CARAVAN**  
FOR PEACE AND  
COHABITATION

# **Sastanci u Štrpcu: Opštinski i verski lideri**

**Novembar/Decembar 2024**

*Pripremili:*

*Kosovski institut za istraživanje i razvoj  
politike (KIPRED)*

*Ul. Major Mehmet Bushi, H.III/1, 10 000  
Priština, Kosovo.*

*Tel: +383 (0)38 542 778 Web-site:*

*[www.kipred.org](http://www.kipred.org)*

*Email: [info@kipred.org](mailto:info@kipred.org)*

*NVO AKTIV*

*Ul. Kralja Petra I, 183a,  
Mitrovica, Kosovo.*

*Tel: +381 (0) 64 310 6660*

*Web-site: [www.ngoaktiv.org](http://www.ngoaktiv.org)*

*Email: [office@ngoaktiv.org](mailto:office@ngoaktiv.org)*

Podržano od strane:



---

*Informacije u ovoj publikaciji date su u okviru projekta „Multi-etnički karavan za mir i suživot“, koji sprovodi Kosovski institut za istraživanje i razvoj politika (KIPRED) u partnerstvu sa nevladinom organizacijom AKTIV, a uz podršku Kosovske fondacije za otvoreno društvo (KFOS). Cilj ove publikacije je da predstavi sažetak zaključaka i tema obrađenih na multietničkim dijalozima u Štrpce. Stavovi i mišljenja izraženi u ovoj publikaciji pripadaju učesnicima i ne odražavaju nužno zvaničnu politiku ili stavove KFOS-a.*

## Predgovor

Inicijativa civilnog društva „Multietnički karavan za mir i suživot“ okuplja 10 predstavnika albanske i srpske zajednice civilnog društva, predvođenih Kosovskim institutom za istraživanje i razvoj politika (KIPRED), sa sedištem u Prištini, i nevladinom organizacijom Aktiv, sa sedištem u Severnoj Mitrovici. Ovu inicijativu podržava Kosovska fondacija za otvoreno društvo (KFOS).

„Multietnički karavan za mir i suživot“ ima za cilj da podstakne dijalog, razumevanje i saradnju između različitih etničkih i verskih zajednica, kao i da doprinese jačanju međuetničkog suživota na Kosovu.

Jedinstveni aspekt ove inicijative su „Pisma želja i očekivanja“, koja su napisali učesnici Karavana. Ova pisma izražavaju njihove nade i vizije za suživot i uzajamno poštovanje između različitih etničkih grupa. Ona služe kao osnova za naše razgovore sa gradonačelnicima i verskim liderima, a uključuju i predloge za unapređenje odnosa i suživota između etničkih zajednica.

Pozivamo vas da podržite ciljeve ove inicijative u jačanju temelja i izgradnji multietničkog, demokratskog i liberalnog društva na Kosovu.

*Lulzim Peci*  
*Izvršni direktor*  
*KIPRED*

*Miodrag Milićević*  
*Izvršni direktor*  
*NVO AKTIV*

## Sadržaj

|  |           |
|--|-----------|
| <b>I. Uvod.....</b>  | <b>4</b>  |
| Ključni zaključci sa sastanka sa gradonačelnikom Štrpca..... | 4         |
| Ključni zaključci sa sastanka sa verskim liderima .....      | 5         |
| <b>II. Zaključci i obaveze za buduće aktivnosti .....</b>    | <b>8</b>  |
| <b>III. Pisma Želja i Očekivanja .....</b>                   | <b>12</b> |
| Dalibor Jevtić, gradonačelnik.....                           | 12        |
| Jerej Staniša Milenković, Vikar prizrenski .....             | 22        |
| Imam Kujtim ef. Polloviki .....                              | 30        |

## I. Uvod

Treća stanica „Multietničkog karavana za mir i suživot“ bila je južna opština Štrpce – koja predstavlja turistički centar Kosova. Reč je o opštini sa većinskim srpskim stanovništvom, koje čini oko 60% Srba i 40% Albanaca. Sastanci su uključivali razgovore sa gradonačelnikom opštine Štrpce, lokalnim predstavnikom Srpske pravoslavne crkve i lokalnim predstavnikom Islamske zajednice Kosova.

U središtu ove inicijative nalaze se „Pisma želja i očekivanja“, pažljivo sastavljena od strane učesnika Karavana. Ova pisma nisu samo formalnost; ona predstavljaju iskrene nade i vizije njihovih autora za budućnost u kojoj različite etničke grupe žive zajedno u međusobnom poštovanju i miru. Pisma su osnova dijaloga, usmeravajući diskusije sa gradonačelnicima i verskim liderima. Sadrže promišljene predloge koji imaju za cilj unapređenje međuetničkih odnosa i poboljšanje svakodnevnog suživota među zajednicama.

Uoči sastanaka, svi članovi Karavana napisali su „Pisma želja i očekivanja“ ključnim sagovornicima u Štrpcu: gradonačelniku Daliboru Jevtiću, ocu Staniši Milenkoviću iz Srpske pravoslavne crkve i lokalnom predstavniku Islamske zajednice – Kushtrimu Polloviqiju.

Naredni tekst ističe ključne zaključke iz ovih važnih razgovora, kao i pisma koja izražavaju težnje i očekivanja koje su podelili članovi Karavana.

### Ključni zaključci sa sastanka sa gradonačelnikom Štrpca

Sastanak sa gospodinom Daliborom Jevtićem, gradonačelnikom Štrpca, 11. decembra 2024. Putem pisama želja i očekivanja, članovi Karavana izrazili su svoju želju za većom ulogom opštine Štrpce u unapređenju multietničnosti i tolerancije, te su izneli konkretne predloge na razmatranje.

Ključni predlozi iz pisama želja i očekivanja upućenih gradonačelniku:

- **Održavanje konferencije na opštinskom nivou o dezinformacijama:** Cilj je suočavanje sa širenjem dezinformacija i njihovo suzbijanje, posebno onih koje narušavaju međuetničke odnose u zajednici.
- **Organizacija multietničkih kulturnih manifestacija i ekonomskih projekata:** Predlozi uključuju osnivanje kulturnih festivala koji prikazuju bogato kulturno nasleđe Štrpca, u kombinaciji sa ekonomskim inicijativama poput zanatskih pijaca koje promovišu lokalne rukotvorine i kooperativnih preduzeća koja mogu unaprediti ekonomsku saradnju među različitim etničkim grupama..
- **Razvoj multietničkih sportskih timova i obrazovnih programa:** Cilj ovih inicijativa je osnivanje sportskih timova sa mladima iz različitih etničkih zajednica kako bi se promovisao timski duh i zajedništvo. Pored toga, edukativni projekti usmereni na toleranciju i međusobno razumevanje među decom stvaraju osnove za prijateljstvo i saradnju među zajednicama.
- **Promocija turizma za unapređenje lokalne ekonomije:** Oslanjanje na prirodne lepote i kulturno nasleđe Štrpca u cilju privlačenja turista, podrške lokalnom poslovanju i izgradnje zajednice u kojoj međuetnička saradnja donosi obostranu ekonomsku korist.
- **Uspostavljanje javnih manifestacija i dana posvećenih različitosti:** Podsticanje organizacije događaja koji slave etničku različitost Štrpca, uključujući javne proslave koje

obuhvataju muziku, hranu i umetnost iz različitih zajednica, čime se unapređuje međusobno poštovanje i razumevanje.

Sastanak sa gradonačelnikom i njegovim timom fokusirao se na etničku strukturu opštine, ekonomske izazove i međuetničke odnose unutar zajednice.

Gradonačelnik Jevtić započeo je sastanak kratkim uvodom o Štrpcu, ističući njegovu stratešku lokaciju u blizini tri aerodroma i blizinu velikih gradova poput Skoplja, Prištine i Prizrena. Naveo je važan resurs opštine - Ski centar Brezovica, i njegov potencijal za podsticanje ekonomskog rasta. Uprkos ovim prednostima, Jevtić je ukazao na visoku stopu nezaposlenosti kao veliki izazov.

Jevtić je napomenuo da, kada je u pitanju opštinska vlast i administracija, lokalni Srbi i Albanci dobro saraduju. Međutim, ukazao je da problemi često nastaju od strane pojedinaca koji ne žive u zajednici. Podelio je pozitivne primere gde se lokalni Srbi i Albanci često druže i posluju zajedno, što, prema njegovim rečima, umanjuje potencijalne konflikte.

Razgovor je dobio značajan zaokret kada je Jevtić izrazio zabrinutost zbog spoljnog uticaja koji pogoršava etničke tenzije. On smatra da ovi problemi često dolaze od ljudi koji ne žive u Štrpcu, što dodatno komplikuje lokalnu društvenu strukturu.

Razgovor se kratko dotakao šire političke situacije koja utiče na Kosovo, sa posebnim osvrtom na nedavne izbore u Sjedinjenim Američkim Državama i predstojeće parlamentarne izbore 9. februara 2025. godine na Kosovu. Izražene su zabrinutosti zbog mogućih uticaja na lokalnu vlast i međuetničke odnose.

Jevtić je naglasio značaj opštinskog saveta za bezbednost zajednice, koji se redovno sastaje kako bi rešavao lokalne probleme. Istakao je kooperativnu atmosferu tih sastanaka, koji uključuju predstavnike različitih etničkih i verskih zajednica. U potpunosti je podržao ciljeve "Multi-etničkog Karavana za mir i suživot".

Sastanak je završen ponovnim izražavanjem posvećenosti očuvanju i unapređenju međuetničke saradnje u Štrpcu. Predstavnici civilnog društva i opštinskih vlasti izrazili su perspektivu koja gleda ka budućnosti, fokusirajući se na moguća poboljšanja i dalju promociju harmonične multietničke zajednice..

## Ključni zaključci sa sastanaka sa verskim liderima

Ključne poruke iz pisama očekivanja i želja upućenih verskim liderima bile su usmerene na dalju promociju razumevanja i suživota između etničkih zajednica, uključujući zajedničke aktivnosti, posebno imajući u vidu pozitivan primer iz Peći. Ključni predlozi iz pisama su sledeći:

*Za lokalnu parohiju Srpske pravoslavne crkve:*

- **Kulturna saradnja i obrazovanje:** U pismima se naglašava značaj organizovanja kulturnih događaja i izložbi kako bi se prikazalo bogato nasleđe srpske zajednice. Ove inicijative imaju za cilj podsticanje kulturne razmene i međusobnog razumevanja među različitim etničkim grupama na Kosovu, ističući zajedničke istorije i kulturne vrednosti.
- **Povezivanje zajednice kroz umetnost:** Predloženo je organizovanje umetničkih izložbi koje bi mogle da budu platforma za umetnike različitih etničkih zajednica da zajedno pokažu svoja dela. Takvi događaji bi, prema predlogu, podstakli međuetnički dijalog i doprineli izgradnji mostova u zajednici.

- **Unapređena komunikacija i saradnja:** Predložena je veća sistematičnost u angažmanu pravoslavne crkve i drugih verskih zajednica kako bi se unapredio međureligijski dijalog. To uključuje redovne sastanke i zajedničke projekte koji se bave zajedničkim problemima zajednice i promovišu različite kulturne izraze.
- **Obrazovni programi:** Predloženi su obrazovni programi koji se fokusiraju na istoriju i doprinos srpske zajednice na Kosovu. Ovi programi imaju za cilj da obrazuju širu javnost, naročito mlade, podstičući veće razumevanje i poštovanje kulturne različitosti.
- **Javne kampanje za podizanje svesti:** Preporučeno je pokretanje kampanja za podizanje javne svesti koje će istaknuti pozitivne primere suživota i saradnje između različitih etničkih i verskih grupa u regionu. Ove kampanje bi koristile priče i primere uspešnih međuetničkih saradnji kako bi inspirisale slične inicijative među zajednicama.

Sastanak sa ocem Stanišom Milenkovićem u Srpskoj pravoslavnoj crkvi u Štrpcu, 11. novembar 2024. Sastanak je održan u pravoslavnoj crkvi u Štrpcu, gde je otac Milenković srdačno dočeka delegaciju, zahvaljujući im na poseti i izražavajući zahvalnost za njihovu inicijativu usmerenu ka unapređenju mira i suživota. Dijalog je započeo fokusom na istorijski i kontinuirani doprinos crkve zajednici u Štrpcu.

Tokom sastanka razmatrana su brojna ključna pitanja koja utiču na lokalnu zajednicu i crkvu, uključujući izazove sa narkoticima i prostitucijom, koje je otac Milenković opisao kao spoljne uticaje koji predstavljaju značajnu pretnju. Naglasio je da ova pitanja zahtevaju šire angažovanje zajednice i da nisu ograničena na lokalnu sredinu.

Otac Milenković je tokom sastanka istakao operativne izazove sa kojima se crkva suočava, kao što su nedovoljna opštinska podrška osnovnim uslugama poput održavanja puteva i čišćenja snega tokom zime, što posebno utiče na pristup crkvi i njenu funkcionalnost. Napomenuo je da se ovi problemi periodično razmatraju u okviru saveta za bezbednost zajednice, u kojem i on učestvuje.

Crkva, koja je osnovana 1566. godine, predstavlja istorijski svetionik u tom području, a otac Milenković je naglasio njen značaj ne samo kao mesto za bogoslužjenje, već i kao kulturno nasleđe koje treba sačuvati. Izrazio je zabrinutost zbog nedostatka adekvatnih oznaka koje vode do crkve, što utiče na posetioce i vernike koji dolaze u to područje, sugerišući da bi bolja signalizacija mogla poboljšati pristup i svest o ovom mestu.

Otac Milenković se dotakao i šireg socio-političkog okvira, uključujući implikacije lokalne i nacionalne politike na koheziju zajednice i ulogu crkve u tom okviru. Kritikovao je političku eksploataciju međuetničkih tenzija i naglasio neutralnost crkve, fokusirajući se na njenu duhovnu misiju i službu zajednici. U tom smislu, podržao je Multietnički karavan za mir i suživot.

Predstavnici civilnog društva su diskutovali o mogućim zajedničkim naporima da se reše specifične potrebe koje su istaknute tokom sastanka, poput poboljšanja infrastrukture i unapređenja socijalnih usluga.

Na kraju, na sastanku je naglašena važnost nastavka dijaloga i saradnje između verskih lidera i civilnog društva kako bi se podstakao miran suživot i efikasno rešavali zajednički problemi. Otac Milenković i prisutni su se složili u vezi sa potrebom za kontinuiranim angažmanom i zajedničkim naporima kako bi se obezbedila dobrobit i jedinstvo zajednice u Štrpcu..

*Za lokalnu Islamsku zajednicu na Kosovu:*

- **Obrazovni programi:** U pismima se naglašava potreba za obrazovnim programima koji podstiču međusobno razumevanje i poštovanje među mladima u zajednici. To uključuje

inicijative za međureligijsko obrazovanje koje imaju za cilj da razbiju predrasude i izgrade mostove između različitih etničkih i verskih grupa u Štrpcu.

- **Manifestacije za povezivanje zajednice:** Naglašava se potreba za organizovanjem društvenih događaja koji okupljaju članove svih etničkih i verskih zajednica. Ovi događaji treba da slave kulturne raznolikosti i jačaju osećaj zajedništva i solidarnosti među meštanima.
- **Pružanje usluga na više jezika:** Naglašeno je kako je od značaja pružanje usluga na različitim jezicima, kako bi se omogućila bolja komunikacija među etničkim grupama koje govore različite jezike. Ovo bi omogućilo bolje razumevanje i olakšalo svakodnevnu interakciju u zajednici.
- **Međureligijski dijalog:** U pismima se predlaže uspostavljanje redovnih sastanaka za dijalog između religijskih zajednica, koji bi omogućili otvorenu i uzajamnu komunikaciju među različitim verskim grupama. Cilj ovih dijaloga je rešavanje zajedničkih problema i jačanje međusobnog poštovanja među različitim religijskim grupama.
- **Angažovanje mladih:** Poziva se na organizovanje inicijativa koje imaju za cilj angažovanje mladih ljudi iz raznih etničkih grupa, podstičući ih da se uključe u razvoj zajednice i međukulturni dijalog. Ovo uključuje sportske manifestacije, edukativne radionice i kulturne razmene koje mogu doprineti jačanju zajedništva i saradnje.

Sastanak sa imamom Kujtimom ef. Polloviqijem iz Uroševca, nadležnim za Štrpce, 23. novembar 2024. Sastanak sa imamom Kujtimom N. Polloviqijem održan je u selu Firaje kod Štrpca. Sastanak je naglasio zajedničku posvećenost podsticanju međuetničke harmonije i otkrio nekoliko uvida u dinamiku zajednice i izazove sa kojima se suočava.

Imam Polloviqi, koji je na službi od svog izbora pre četiri godine, osvrnuo se na međuetničke odnose unutar zajednice. Naglasio je da, iako je nakon rata bilo inicijalnih tenzija između Albanaca i Srba, tokom njegovog mandata nisu se desili značajni konflikti. Stanovnici mirno žive zajedno, pri čemu je jezička barijera glavni problem za dublje povezivanje, jer članovi zajednice često ne govore međusobne jezike.

Aktivno učestvujući u savetu za bezbednost zajednice opštine, imam Polloviqi se setio incidenta kada je jedan sveštenik prijavio krađu u crkvi; počinilac je bio Srbin koji je bio umešan u sitne kriminalne radnje, što ilustruje da su izazovi sa kojima se suočavamo uglavnom kriminalne prirode, a ne etničke.

Istakao je jaku civilnu infrastrukturu koja je dostupna u opštini i izrazio pozitivan pogled na napore za očuvanje mira i suživota. Uprkos tim naporima, područje se suočava sa demografskim izazovima, jer značajan broj ljudi migrira, što smanjuje lokalnu populaciju. U njegovom selu preostalo je samo 60 domaćinstava od nekadašnjih 300, a ovaj pad se ogleda i u lokalnoj srednjoj školi koja sada ima samo 90 učenika iz okolnih područja, što ukazuje na širi trend migracije u veće gradove ili inostranstvo.

Takođe, imam je skrenuo pažnju na teškoće najstarije džamije u regionu, koja datira iz 17. veka, a koja je u opasnosti od urušavanja zbog nedostatka sredstava za potrebnu restauraciju. Ova džamija, ključni deo istorijske i kulturne baštine tog područja, hitno treba podršku kako bi se očuvala njena struktura i nasleđe.

Sastanak je završen sa ukazanom posvećenošću i od strane članova civilnog društva i imama Polloviqija da nastave zajedničke napore u promovisanju međureligijskog dijaloga i zajedničkog suživota. Poseta je ne samo naglasila trenutnu mirnu situaciju, već i tekuće potrebe i potencijalne oblasti za dalju saradnju kako bi se osigurala stabilnost i rast ove međuetničke zajednice..



## II. Zaključci i obaveze za buduće aktivnosti

Sastanci održani u novembru i decembru 2024. godine pružili su izuzetno vredne uvide u stanje međuetničkih i međureligijskih odnosa u opštini. Ovi susreti su otkrili kako značajan napredak koji je postignut, tako i izazove koji i dalje postoje, naglašavajući potrebu za daljom saradnjom zasnovanom na postojećim osnovama, kako bi se osigurala njena održivost, uključujući potrebu za maksimalnim korišćenjem turističkog potencijala opštine i uz punu saradnju i konsultacije sa lokalnom zajednicom i opštinskim institucijama.

### Zaključci

#### 1. Međuetnička kohezija:

- Štrpce je primer opštine u kojoj je međuetnička harmonija u velikoj meri očuvana, a ključnu ulogu u tome imaju lokalni lideri koji promovišu međusobno poštovanje.
- Iako su u prošlosti postojali etnički konflikti, sadašnji izazovi uglavnom potiču od spoljnog uticaja, dok unutrašnji odnosi u zajednici ostaju stabilni.

#### 2. Demografski pad:

- Veliki odlazak stanovništva iz Štrpca rezultira demografskim padom, što se ogleda u opadanju broja učenika u školama i smanjenju broja aktivnih domaćinstava, što narušava vitalnost zajednice.

#### 3. Ugrožena kulturna baština:

- Kulturna i verska nasleđa, poput 17. vekovne džamije i pravoslavne crkve, nalaze se na ivici propadanja zbog nedostatka odgovarajuće podrške i potrebne restauracije, što predstavlja ozbiljan izazov za očuvanje ovog dragocenog nasleđa.

#### 4. Uključivanje mladih i višejezičnost:

- Nedostatak odgovarajućih inicijativa koje bi angažovale mlade i rešavale jezičku barijeru koja ometa dublju integraciju među etničkim grupama.

#### 5. Infrastrukturni i ekonomski problem:

- Loša infrastruktura i visoka stopa nezaposlenosti i dalje predstavljaju značajne prepreke za opštinski razvoj, iako se opština nalazi u blizini važnih gradova i turističkih centara poput Ski centra Brezovica.

#### 6. Bezbednost i zaštita zajednice:

- Lokalne saveti za bezbednost zajednice, koji uključuju verske i civilne predstavnike, igraju ključnu ulogu u rešavanju kriminalnih aktivnosti i unapređenju opšte bezbednosti.

## ***Plan budućih aktivnosti***

Ove obaveze potvrđuju kolektivnu posvećenost daljem unapređenju trenutnih pozitivnih odnosa u Štrpcu, čineći ga tako primerom koji bi mogle da prate i druge opštine, kao i potencijalno centralna vlada u budućnosti. Fokusirajući se na dijalog, inkluzivnost i zajednički napredak, sastanci su rezultirali sledećim obavezama:

### **1. Obrazovne**

#### **inicijative i angažovanje mladih**

- Razviti međuverške i međuetničke obrazovne programe za škole kako bi se promovisalo međusobno poštovanje i razumevanje među decom.
- Organizovati aktivnosti za mlade, uključujući sportske timove, kulturne razmene i edukativne radionice, kako bi se podstakla prijateljstva među različitim etničkim grupama.

### **2. Aktivnosti za jačanje zajedničke kohezije**

- Organizovati multietničke kulturne manifestacije, dane različitosti i javne proslave koje će ukazivati na bogatstvo kulturnog nasleđa ovog regiona i doprinositi jačanju međuetničkih odnosa.
- Podsticati zajedničke susrete i kulturna iskustva koji slave različitost i podstiču jedinstvo među etničkim grupama.

### **3. Infrastruktura i ekonomski razvoj**

- Zalagati se za finansijska sredstva za obnovu istorijske džamije i infrastrukture oko Srpske pravoslavne crkve, kako bi se očuvali ovi kulturni i verski objekti.
- Poboljšati turizam kroz bolju signalizaciju, unapređenje infrastrukture i promotivne kampanje koje koriste prirodnu lepotu i istorijske lokalitete regiona.
- Podsticati ekonomsku saradnju putem zanatskih pijaca i zajedničkih biznisa u kojem su uključene sve etničke grupe.

### **4. Višejezične i međureligijske inicijative**

- Podržati implementaciju višejezičnih usluga u javnim i verskim institucijama kako bi se prevazišle jezičke barijere.
- Uspostaviti redovne međureligijske dijaloge kako bi se rešavali zajednički izazovi i podsticalo uzajamno poštovanje.

### **5. Rešavanje širih društvenih problema**

- Saradnja sa lokalnim i spoljnim akterima u borbi protiv izazova kao što su narkotici, prostitucija i dezinformacije kroz kampanje podizanja svesti i jačanje angažmana zajednice.
- Organizovanje opštinske konferencije o dezinformacijama kako bi se ukazalo na spoljne uticaje koji podižu etničke tenzije.

## **6. Nastavak saradnje**

- Ojačati ulogu opštinskih bezbednosnih saveta podsticanjem aktivnog učešća lidera iz različitih zajednica i fokusiranjem na rešavanje lokalnih problema.
- Podsticati dublje angažovanje između civilnog društva, verskih lidera i opštinskih vlasti za dugoročni rast i stabilnost zajednice.

## Sastanci u Štrpcu: Gradonačelnik i verski lideri



G. Dalibor Jevtić,  
Gradonačelnik Štrpca  
05 Decembar, 2024.



Sastanak sa ocem Stanišom Milenkovićem u  
srpskoj pravoslavnoj crkvi u Štrpcu  
05 Decembar, 2024.



Sastanak sa Imamom Kujtim ef. Polloviqi iz  
Uroševca nadležnim za Štrpce  
23 Novembar, 2024.



## Pisma Želja i Očekivanja

Jovana Radosavljević, Ramadan Ilazi, Dušan Radaković, Ilir Deda,  
Senad Sabović, Mentor Agani dhe Zoran Savić

G. Dalibor Jevtić, gradonačelnik  
Opština Štrpce

Decembar 2024

**Jovana Radosavljević, Izvršna Direktorka**  
**Nova Društvena Inicijativa**  
**Priština, Kosovo**

Poštovani g. Jevtiću,

Pišem Vam u vezi sa sve izazovnijom situacijom sa kojom se suočava srpska zajednica na Kosovu, naglašavajući značaj kolektivne akcije i neophodnost jedinstva za efikasno rešavanje gorućih pitanja pred nama.

Zajednica kosovskih Srba nastavlja da se suočava sa brojnim poteškoćama, uključujući nesigurnost, ograničen pristup osnovnim pravima, i socio-ekonomske izazove koji ugrožavaju njihov svakodnevni život. Ove okolnosti zahtevaju odlučne korake kako bi se obezbedila mirna, stabilna i dostojanstvena budućnost. U ovom kontekstu, očuvanje jedinstva unutar naše zajednice je ključno za zaštitu i unapređenje naših zajedničkih interesa.

Ono što je jednako važno je negovanje međuetničke saradnje i koegzistencije širom Kosova. Izgradnja poverenja i stvaranje prostora za dijalog između zajednica nije samo moralni imperativ već je i preduslov za dugoročnu stabilnost i bezbednost. Naša zajednička odgovornost je da se zalažemo za toleranciju i međusobno poštovanje, doprinoseći budućnosti koja je od koristi ne samo srpskoj zajednici već i svim građanima na Kosovu.

Vaš položaj, kao gradonačelnika Štrpca pruža priliku da se sprovedu konkretne inicijative i projekti koji mogu da promovišu promene unutar zajednice kosovskih Srba i šireg društvenog tkiva. Zajedničkim naporima možemo da postavimo temelje za stabilniju i sigurniju budućnost, obezbeđujući zaštitu i razvoj naše zajednice uz negovanje međusobnog razumevanja sa drugima.

S poštovanjem,

Jovana Radosavljević

**Ramadan Ilazi, Šef Istraživanja**  
**Kosovski Centar za Bezbednosne Studije**  
**Priština, Kosovo**

Poštovani g. Jevtiću,

Kao gradonačelnik opštine Štrpce, Vi imate veliku odgovornost u promovisanju veće međuetničke saradnje i razumevanja. Pišem Vam da izrazim moje interesovanje da Vam pružim podršku u inicijativama koje imaju za cilj jačanje međuetničke saradnje i unapređenje demokratskih normi na Kosovu.

Vi ste već preduzeli neke važne korake u ovom pravcu. Na primer, Forum zajednica za javni interes (CFPI), koji je održan u Vašoj opštini, pokazao je Vašu posvećenost promovisanju međuetničke saradnje u skladu sa zajedničkim interesima.

S obzirom na bogatu kulturnu raznolikost vaše opštine, Štrpce ima jedinstven potencijal da posluži kao model suživota i međusobnog poštovanja. U tom cilju, predlažem da radite na jačanju Opštinskog odbora za zajednice i da organizujete redovnije i javne sastanke ovih mehanizama i transformišete ovaj institucionalni forum kao vodeću opštinsku instituciju u promovisanju boljeg razumevanja i saradnje među kosovskim Albancima i kosovskim Srbima.

Drugo, ja vidim dezinformacije kao veliku pretnju i problem za međuetničke odnose na Kosovu, i želim da predložim da opština Štrpce organizuje opštinsku konferenciju posvećenu boljem razumevanju načina na koji ovo utiče na kvalitet međuetničke saradnje u opštini. Takođe, predlažem da od Službe za komuniciranje sa javnošću zatražite da se ovom fenomenu posveti veća pažnja.

Biće mi drago da dalje razgovaram o ovim idejama i istražimo načine na koje bismo mogli da ih uskladimo sa prioritetima opštine. Vaše vođstvo je od ključnog značaja za uspeh ovih inicijativa i radujem se prilici da radimo zajedno na izgradnji jače, kohezivnije zajednice u Štrpcu.

Hvala Vam na vašem vremenu i pažnji. Slobodno me kontaktirajte što je pre moguće da zakažete sastanak.

S poštovanjem,

Ramadan Ilazi

**Dušan Radaković, Drejtor Ekzekutiv  
Centra za Zastupanje Demokratske Kulture (ACDC)  
Severna Mitrovica, Kosovo**

Poštovani gradonačelnice Dalibore Jevtiću,

Nadam se da će vas ovo pismo naći u dobrom zdravlju i raspoloženju. Moje ime je Dušan Radaković i ja sam izvršni direktor Centra za zastupanje demokratske kulture (ACDC) u Mitrovici. Pišem vam kao deo Multietničkog karavana za mir i kohabitaciju, inicijative koja ima za cilj promovisanje međuetničkog dijaloga i razumevanja širom Kosova. Vaše vođstvo u Štrpcu, opštini koja je prepoznata po svom multietničkom karakteru i nasleđu, čini Vas suštinski važnim partnerom na našem kolektivnom putu ka negovanju jedinstva i saradnje među različitim zajednicama na Kosovu.

Vaša uloga, u svojstvu gradonačelnika Štrpca, je ključna u tome da se svi građani osećaju uključenim i predstavljenim. Raznovrsni kulturni pejzaž i istorija Štrpca pružaju jedinstvenu priliku da budete primer u promovisanju mirne kohabitacije.

- Kako planirate da dalje ojačate međunacionalne odnose između srpske i albanske zajednice u Štrpcu?
- Koje mere Vaša administracija može da preduzme kako bi podstakla zajedničko korišćenje prostora za zajednice, kulturnu razmenu ili zajedničke ekonomske poduhvate koji neguju međusobno poverenje i saradnju?
- Da li biste mogli da podelite svoje uvide o tome kako su administrativne politike Štrpca uspešno doprinele međuetničkom dijalogu i šta bi moglo da se poboljša?

Zamišljam kako Štrpce postaje model opštine za mirnu i skladnu kohabitaciju na Kosovu. Da bi se ovo postiglo, od suštinskog je značaja da se prioritet da dugoročnim strategijama koje promovišu razumevanje, saradnju i međusobno poštovanje među etničkim grupama.

- Koja je Vaša vizija za opštinu u smislu stvaranja okruženja u kojem sve zajednice mogu da napreduju zajedno?
- Da li vidite potencijal za inicijative usmerene na mlade koje okupljaju srpske, albanske i druge članove zajednice kroz obrazovanje, sport i kulturne aktivnosti?
- Da li bi Štrpce moglo da posluži kao centar za međuopštinsku saradnju u vezi sa zajedničkim interesima kao što su turizam, poljoprivreda i ekološka održivost, čime bi se ujedinile različite grupe oko zajedničkih ciljeva?

Podstičem Vas da razmislite o organizovanju međuetničkih foruma ili događaja u Štrpcu, omogućavajući stanovnicima da podele svoja iskustva, izazove i težnje. Ovo može da uključuje i sledeće:

Zajednički kulturni festivali koji slave tradiciju svih zajednica.

Okrugli stolovi sa lokalnim liderima, organizacijama civilnog društva i stanovnicima kako bi se identifikovale i adresirale prepreke zajedničkom životu.

Da li bi Vaša administracija bila otvorena za saradnju na takvim inicijativama?

Hvala Vam na razmatranju ovog pisma g. Jevtiću. Vaša stalna posvećenost poboljšanju života svih građana u Štrpcu je od vitalnog značaja za uspeh multietničke kohabitacije na Kosovu. Nadam se da ću voditi konstruktivne diskusije sa Vama i Vašim timom, u cilju stvaranja opipljivih koraka ka mirnoj i inkluzivnoj budućnosti.

Srdačan pozdrav,

Dušan Radaković



**Ilir Deda, Aktivista Civilnog Društva  
Priština, Kosovo**

Poštovani gradonačelnice Jevtiću,

Kao što znate, bio sam angažovan i uključen u ključna pitanja za Kosovo i zapadni Balkan više od dve decenije u različitim ulogama, uključujući očuvanje i unapređenje različitosti u našoj zemlji.

Svrha ovog pisma je da istraži mogućnosti za početak stvaranja kulture mira na Kosovu i da istraži mogućnosti proširenja Vašeg učešća u promovisanju Štrpca kao veoma uspešnog multietničkog i multikonfesionalnog područja. Ovo je posebno važno sada kada sve više jačaju populistički i isključivi stavovi.

Prošli ste kroz veoma teška vremena, i bez obzira na prepreke, zadržali ste veliko razumevanje sa predstavnicima albanske zajednice u Štrpcu, uključujući pravičnu zastupljenost i investicije.

Štrpce je predodređeno da ima svoj multietnički karakter delom i zato što je centralna turistička lokacija na Kosovu. S tim u vezi, veoma sam zainteresovan da čujem od Vas šta mi kao članovi ovog karvana možemo da učinimo da pomognemo opštini Štrpce da maksimalno iskoristi svoj turistički potencijal.

Veoma se radujem što ću sa Vama istražiti sledeće ideje:

1. Multietnički projekti za mlade koje može da razvija opština;
2. Multietnički sportski timovi koji se mogu osnovati pod Vašim vođstvom;
3. Opštinski praznik koji bi slavio različitost u Štrpcu;
4. Forum za međureligijski dijalog koji se uspostaviti uz opštinsku asistenciju;

Verujem da Vaš rad i odnos pun poštovanja mogu da nam pomognu u dizajniranju uspešnog modela suživota širom Kosova.

Pošto ste gradonačelnik koji je veoma poštovan od strane obe etničke zajednice u opštini Štrpce, izuzetno je važno razumeti da li postoje dodatni koraci koje možemo preduzeti da podržimo Vaš rad.

Čvrsto verujem da je Vaše vođstvo u ovom trenutku od presudnog značaja za održavanje dobrih međuetničkih odnosa na Kosovu, i izražavam nadu da ćete razmotriti predložene akcije.

Uz iskreni pozdrav,

Ilir Deda

**Senad Šabović, Viši Savetnik  
Evropski Institut za Mir  
Brisel - Priština**

Uvaženi gradonačelnice Jevtiću,

Imao sam zadovoljstvo da radim sa Vama na mnogim važnim angažmanima tokom godina. Kao što znate, sada radim kao viši savetnik u Evropskom institutu za mir, sa primarnim fokusom na podršci dijalogu koji se vodi uz podršku EU i procesu normalizacije uopšte. Moja organizacija je deo koalicije civilnog društva, koja se zove Kosovska građanska alternativa (KGA), koja nastoji da pruži opipljiv doprinos u ovoj oblasti. Takođe sam član projekta pod nazivom Multietnički karavan za mir i kohabitaciju i pišem Vam u ovom svojstvu.

Ovim projektom je predviđeno da napišemo pismo očekivanja uvaženim sagovornicima koje srećemo u opštinama koje su njima obuhvaćene. Cilj ovog pisma je da mi omogućí da iznesem svoja očekivanja od Vas u pogledu multietničnosti i kohabitacije. U našem pristupu, vođeni smo principima multietničnosti koji su čvrsto ugrađeni u ustavni i pravni sistem Kosova. Oni takođe nastavljaju da budu ključno očekivanje međunarodne zajednice u pogledu Kosova. Trenutno, ove vrednosti ne podržavaju nužno svi akteri na Kosovu, ali takođe ima mnogo njih – iz političkog, medijskog i građanskog miljea – koji nastavljaju da veruju u ove vrednosti i rade na jačanju njihove primene. Onima koji ih neguju potrebni su partneri, kako bi zajedno pokazali da multietničnost funkcioniše i da je tu da ostane.

Tokom godina, bio sam veoma impresioniran Vašim doprinosom funkcionalnoj multietničnosti na Kosovu. Vi ste vodili ili doprineli nekim od ključnih okvira u tom pogledu. Vaša posvećenost, zajedno sa Vašim praktičnim pristupom i poverenjem koje gradite sa svim zainteresovanim stranama služe zaista za primer. Razumem da se Vi, kao gradonačelnik opštine sa srpskom većinom, ne osećate u ovom trenutku nužno ovlašćenim da pokrenete ovakve angažmane. Ovo je posebno razumljivo u sadašnjim okolnostima zategnutih međuetničkih odnosa i zaustavljenog procesa normalizacije. Srpska zajednica, ne samo na severu, je zabrinuta s razlogom i tražiće odgovore od svojih političkih lidera. Stoga, ako postoji bilo kakva mogućnost da se preokrenu sadašnji negativni trendovi ili da se odgovori na bilo kakve iskrene multietničke inicijative koje dolaze iz glavnog društveno-političkog spektra Kosova, Vaša intervencija bi bila najefikasnija. Oni koji ne podržavaju multietničnost na Kosovu su upravo oni koji imaju koristi od neuspeha takvih inicijativa od onih koji žele da je podrže.

Naša projektna grupa je nedavno održala niz sastanaka u drugim opštinama, uključujući i sa gradonačelnicima i verskim vođama, i zaista smo videli dosta dobre volje na ovom nivou u vezi sa multietničkim inicijativama. Gradonačelnik Prištine, Perparim Rama, bio je otvoren na našem sastanku, dok je bilo posebno zadovoljstvo upoznati gradonačelnika Peći, Gazmenda Muhadžerija, koji je vodeći primer u ovom pogledu. Na primer, uveo je zvanični dan međuetničke tolerancije koji se obeležava svake godine koji se finansira od strane opštine.

Na osnovu gore navedenog, možda bi mogle da postoje mogućnosti za neki oblik međuopštinskog delovanja u domenu multietničnosti. Bili smo svedoci toga da će se uključiti i verske zajednice. U svetlu svega ovoga, kolege iz projekta i ja bismo želeli da Vas ohrabrimo da se odazovete – pa čak i inicirate kada smatrate da je prikladno – ove inicijative i ponudite nekoliko predloga. Uopšteno govoreći, korišćenje mogućnosti da se istakne multietničnost kao vrednost je izuzetno korisno. Ovo može da uključuje saopštenja za javnost, ili sadržaj na društvenim mrežama od strane Vas i opštine na jezicima zajednica, na primer povodom njihovih nacionalnih ili verskih praznika. To takođe može da uključuje javne posete sa gradonačelnicima okolnih opština centrima za zajednice ili multietničkim naseljima, podstičući mirnu kohabitaciju i multietničnost. U ovim aspektima Vi ste takođe svetli primer i ove priče zaista moraju da budu vidljivije širom Kosova.

Konkretnije rečeno, mogla bi da se preduzme inicijativa ka zajedničkim međuopštinskim projektima sa drugim opštinama, možda u Vašem regionu, ali i šire. Ovo bi bio odličan način da se angažujete na izgradnji poverenja koje je orijentisano ka razvoju. To bi moglo da se razvije u stalnu međuopštinsku strukturu za saradnju, koja bi zatim mogla da se angažuje sa Asociacijom opština Kosova i možda drugim oblicima opštinskih udruženja na projektima koji reflektuju ovaj isti koncept.

Budite uvereni, uvaženi gradonačelnice, da će moje kolege iz Evropskog instituta za mir, sa ovog projekta, kao i iz pomenute koalicije KGA, biti više nego voljni da Vama i Vašem timu pruže opipljivu podršku u realizaciji sugestija koje su ovde iznete.

S velikim poštovanjem i uvažavanjem,

Senad Šabović

**Mentor Agani, Viši Istraživač  
Kosovskom Institutu za Istraživanje i Razvoj Politika  
Priština, Kosovo**

Poštovani gradonačelnice g. Dalibore Jevtiću,

Moje ime je Mentor Agani, i ja sam viši istraživač u KIPRED-u, Kosovskom institutu za istraživanje i razvoj politike, kao i predavač na koledžu Dardania u Prištini. U periodu od 2003 do 2016. godine, bio sam i predavač na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Prištini. Pišem Vam ovo pismo sa namerom da izrazim neka svoja očekivanja i želje u pogledu međuetničke kohabitacije na Kosovu.

Pre svega, nadam se da će Vas ovo pismo naći u dobrom zdravlju i raspoloženju. Pišem Vam kako u svoje ime, tako i u ime KIPRED-a i nekoliko drugih organizacija sa kojima delimo zajedničku posvećenost međusobnom poštovanju i razumevanju između Albanaca i Srba na Kosovu uopšte, a posebno u opštini Štrpce.

Mi smo svesni da je u različitim periodima naša zajednička istorija bila obeležena tenzijama i sukobima; ali je takođe bila obeležena i mirnom kohabitacijom i saradnjom, i, u obe zajednice ova naša istorija je takođe obogaćena i dubokim kulturnim i duhovnim nasleđem. Čvrsto sam uveren da kroz dobru volju i saradnju možemo da utremo put ka budućnosti u kojoj će naše zajednice koegzistirati u harmoniji, radeći zajedno za opšte dobro.

Zajednički cilj naše koalicije nevladinih organizacija je stvaranje inkluzivnijeg, razumnijeg i mirnijeg okruženja za sve građane. Verujemo da zajedničkim radom – lokalnih samouprava, verskih vođa, civilnog društva i lidera zajednica – možemo da pokrenemo značajne akcije koje premošćuju podele i jačaju međuetničke odnose.

U tu svrhu, želeo bih da predložim nekoliko provizornih inicijativa koje bi naše NVO, u saradnji sa opštinom, mogle da preduzmu (i naravno ne ograničavajući se samo na njih – možemo da otkrijemo i druge tokom procesa):

**1. Zajednički kulturni i obrazovni programi**, kao što su festivali, radionice i istorijske ture koji ističu naše zajedničko kulturno nasleđe i promovišu međusobno poštovanje.

**2. Projekti izgradnje zajednice**, u okviru kojih će Albanci i Srbi učestvovati u aktivnostima kao što su poboljšanje javnog prostora, čišćenje naselja ili humanitarne inicijative koje se bave zajedničkim potrebama svih građana.

**3. Inicijative za angažovanje mladih i za dijalog**, uključujući sportske događaje, umetničke saradnje i forume za dijalog, osmišljene da osnaže mlade ljude iz obe zajednice da rade zajedno i grade odnose koji će da traju. Na primer, jedna takva aktivnost može da bude korišćenje turističkih mogućnosti koje pruža okruženje Štrpca, za organizovanje radionica u okviru kojih će albanska i srpska omladina da razgovara o mogućnostima izvestan broj njih počne da uči maternji jezik onih drugih.

Svakako, platforme za dijalog bi omogućile stanovnicima različitih sredina da daju svoje perspektive i ideje. Ova inicijativa neće da samo osnaži pojedince, već će i podstaći poverenje i saradnju među etničkim grupama.

Mi smo uvereni da opština Štrpce može da odigra izuzetno važnu ulogu u ovim inicijativama pružanjem podrške, olakšavanjem dijaloga i pružanjem podrške projektima koji podstiču mirnu koegzistenciju. Spremni smo da blisko saradujemo sa Vašom kancelarijom i drugim lokalnim institucijama kako bismo razvili i implementirali ove ideje.

Bio bih srećan ako bih imao priliku da se sretnem sa Vama i Vašim timom kako bismo dalje razgovarali o ovim predlozima i istražili načine kako bismo mogli da radimo zajedno za dobrobit svih stanovnika Štrpca. Nadamo se da ovi napori mogu da doprinesu ujedinjenijoj i skladnijoj budućnosti naše opštine.

Hvala Vam na Vašem vremenu i trudu. Unapred se radujem Vašem odgovoru i prilici da radimo zajedno za dobrobit naših zaednica.

Uz duboko poštovanje i srdačan pozdrav,

Mentor Agani,

**Zoran Savić, Koordinator Projekata  
NGO AKTIV  
Severna Mitrovica, Kosovo**

Poštovani gospodine Jevtiću,

Zovem se Zoran Savić i koordinator sam projekta u nevladinoj organizaciji Aktiv iz Severne Mitrovice. Iako sam rođen u Puli, u Hrvatskoj, zapravo živim u Mitrovici već 30 godina i aktivno sam uključen u društveni život na Kosovu, kako kroz rad, tako i kroz kulturni život, imajući u vidu da sam i muzičar, a učestvovao sam i u raznim međuetničkim projektima sa muzičarima svih nacionalnosti.

Istovremeno, dugi niz godina sam radio kao novinar na Kosovo Sever – KoSSev portalu, i kroz ovaj posao sam se još više upoznao sa političkom, bezbednosnom i verskom situacijom na Kosovu.

Vaša pozicija gradonačelnika opštine Štrpce može da mnogo pomogne u promovisanju poruka mira i jedinstva. Stoga se radujem Vašoj podršci u organizovanju međuetničkih dijaloga i projekata za zajednice u okviru kojih različite etničke grupe rade zajedno.

U tom duhu, nadam se budućnosti u kojoj će multietnička verska kohabitacija da postane norma na Kosovu. Zamišljam zajednice u kojima se verske razlike prihvataju kao snage, a ne kao izvori podela. U tom cilju, možete se fokusirati na kreiranje održivih programa koji edukuju o kulturnoj raznolikosti i toleranciji, i koji podržavaju zajedničke projekte za zajednice.

Stoga Vas ohrabrujem da aktivno učestvujete u stvaranju mirne i inkluzivne zajednice podržavajući međuetničke inicijative, zalažući se za politike koje garantuju jednake mogućnosti za sve.

Zaključujem ovo pismo sa puno nade, zamišljajući budućnost u kojoj će naši udruženi napori da neguju istinski harmonično i multietničko društvo na Kosovu. Uveren sam da uz našu zajedničku posvećenost možemo da postignemo izuzetan napredak ka ovom vrednom cilju.

Hvala vam na vašem vremenu i pažnji.

Zoran Savić



## Pisma Želja i Očekivanja

Jovana Radosavljević, Ramadan Ilazi, Dušan Radaković, Ilir Deda,  
Senad Sabović, Mentor Agani dhe Zoran Savić

Jerej Staniša Milenković, Vikar prizrenski  
Srpska pravoslavna crkva u Štrpcu

Decembar 2024

**Jovana Radosavljević, Izvršna Direktorka**  
**Nova Društvena Inicijativa**  
**Priština, Kosovo**

Visokoprečasni protojereju Siniša,

Pišem Vam sa dubokim poštovanjem i uvažavanjem za neumorni rad Srpske pravoslavne crkve, koja nastavlja da služi kao putokaz za srpsku zajednicu na Kosovu, nudeći duhovnu snagu, očuvanje kulture i moralno vođstvo u ovim izazovnim vremenima.

Srpska zajednica na Kosovu suočava se sa mnogim poteškoćama, od pretnji njenom kulturnom i verskom nasleđu do svakodnevnih borbi za očuvanje identiteta i obezbeđivanje osnovnih prava. U takvim okolnostima, Crkva ostaje postojan stub nade, jedinstva i otpornosti. Njena vekovna misija promovisanja mira, pomirenja i vere bila je ključna u pomaganju našem narodu da se snađe kroz nevolje.

Vaša uloga namesnika prizrenskog ima ogroman značaj u ovom poduhvatu. Svojom posvećenošću Crkva služi ne samo kao mesto za molitve već i kao svetište uzajamne podrške i razumevanja, gde se neguju vrednosti jedinstva, tolerancije i suživota. Ova uloga je od vitalnog značaja ne samo za našu zajednicu, već i za negovanje međuetničkog dijaloga i poverenja među svim ljudima na Kosovu.

Dugogodišnje zalaganje Crkve za mirnu koegzistenciju i njeno naglašavanje važnosti zajedničkih ljudskih vrednosti oduvek su bili izvor inspiracije. U ovim naporima, verujem da postoji veliki potencijal za dalje jačanje veza unutar zajednice kosovskih Srba i izgradnju mostova sa drugim zajednicama, podstičući osećaj uzajamnog poštovanja i saradnje u našoj zajedničkoj domovini.

S iskrenim poštovanjem i zahvalnošću,

Jovana Radosavljević



**Ramadan Ilazi, Šef Istraživanja**  
**Kosovski Centar za Bezbednosne Studije**  
**Priština, Kosovo**

Visokoprečasni protojereju Milenkoviću,

Nadam se da će Vas ova poruka naći u dobrom zdravlju. Vaša uloga, kao duhovnog vođe pravoslavne hrišćanske zajednice u Prizrenu, u promovisanju mira i razumevanja je neprocenjiva, posebno u ovim vremenima kada je negovanje međuverške i međuetničke saradnje tako vitalno za region.

Obraćam Vam se da izrazim svoje duboko poštovanje prema Vašem radu i da predložim neke ideje u vezi sa unapređenjem pomirenja i uzajamnog poštovanja među svim zajednicama na Kosovu. Konkretno, verujem da možemo zajedno da radimo na promovisanju međuverškog dijaloga. U tu svrhu, predlažem da organizacije civilnog društva, kao što su KIPRED i AKTIV, ili čak think-tank za koji radim, KCBS, ugoste Vas i druge verske vođe na javnom međuverškom događaju.

Takođe, želeo bih da Vas ohrabrim da organizujete neki događaj koji promoviše očuvanje kulture, fokusirajući se na zajedničko nasleđe opštine Prizren.

Vaše vođstvo i posvećenost ovim ciljevima mogu da u velikoj meri poboljšaju uticaj ovih napora. Biće mi čast da se sretnem sa Vama kako bismo razgovarali o tome kako možemo da radimo zajedno kako bismo postigli ove ciljeve.

Hvala vam na Vašoj neumornoj posvećenosti Vašoj zajednici i unapred se radujem da čujem Vaša razmišljanjima o ovoj potencijalnoj saradnji.

Uz najdublje poštovanje,

Ramadan Ilazi

**Dušan Radaković, Drejtor Ekzekutiv  
Centra za Zastupanje Demokratske Kulture (ACDC)  
Severna Mitrovica, Kosovo**

Visokoprečasni protojereju Siniša Milenkoviću,

Nadam se da će Vas ovo pismo zateći u dobrom zdravlju. Moje ime je Dušan Radaković i ja sam izvršni direktor Centra za zastupanje demokratske kulture (ACDC) u Mitrovici. Obraćam Vam se kao deo Multietničkog karavana za mir i kohabitaciju, inicijative koja ima za cilj negovanje jedinstva i razumevanja među različitim zajednicama na Kosovu. Vaš glas, kao namesnika prizrenskog i duhovnog vođe u Srpskoj pravoslavnoj crkvi, od neprocenjive je vrednosti u promovisanju principa tolerancije, poštovanja i uzajamne podrške.

Verske vođe igraju ključnu ulogu u oblikovanju stavova i podsticanju pomirenja. Vaš pristup, u svojstvu namesnika prizrenskog, može da pomogne srpskoj i albanskoj zajednici u izgradnji mostova i razbijanju predrasuda.

- Kakvi su Vaši stavovi o tome kako vera i religija mogu da posluže kao oruđe za negovanje pomirenja i promovisanje međuetničkog razumevanja u Prizrenu?
- Da li bi Srpska pravoslavna crkva u Prizrenu mogla da pokrene zajedničke napore sa drugim verskim organizacijama da podstakne dijalog i saradnju među zajednicama?
- Kako bi Crkva mogla da podrži multietničke aktivnosti, posebno za mlade, da inspiriše novu generaciju saradnje i poverenja?

Zamišljam budućnost u kojoj Prizren služi kao svetionik harmonije i saradnje, slaveći svoju bogatu kulturnu i versku raznolikost. Vaše vođstvo može da pomogne u postavljanju temelja za takvu budućnost podsticanjem saradnje između verskih zajednica i podržavanjem inicijativa koje okupljaju različite grupe.

- Da li Crkva može da organizuje kulturne ili verske događaje u partnerstvu sa drugim verskim institucijama kako bi proslavila nasleđe svih stanovnika Prizrena?
- Da li postoje mogućnosti za oživljavanje tradicionalnih praksi suživota i međusobnog poštovanja koje su bile isktorijski karakter Prizrena?
- Kakvu ulogu, po Vašem mišljenju, Crkva može da odigra u rešavanju postojećih podela među zajednicama na Kosovu?

Ohrabrujem Vas da razmislite o angažovanju sa lokalnim liderima, organizacijama civilnog društva i omladinskim grupama kako biste podstakli međuetničko i međuversko razumevanje. Neke potencijalne radnje uključuju:

- Održavanje multiverskih dijaloga ili međureligijskih molitvi.
- Podrška programima koji obrazuju mlade ljude o istoriji multietničke kohabitacije u Prizrenu.
- Stvaranje platformi na kojima članovi zajednice mogu da dele svoje priče i iskustva pomirenja.
- Da li biste bili otvoreni za saradnju na takvim inicijativama za promovisanje dijaloga i mira?

Na kraju, želim da Vam kažem da Vaša uloga duhovnog vođe Vas stavlja u poziciju da budete kamen temeljac naporima da se podstakne harmonična budućnost, kako u Prizrenu tako i na Kosovu u celini. Radujem se Vašim uvidima i podršci u ovom plemenitom cilju.

Srdačan pozdrav,

Dušan Radaković

**Ilir Deda, Aktivista Civilnog Društva  
Priština, Kosovo**

Visokoprečasni protojereju Milenkoviću,

Bio sam angažovan i uključen u ključna pitanja za Kosovo i zapadni Balkan više od dve decenije u različitim ulogama, uključujući očuvanje i unapređenje različitosti u našoj zemlji.

Svrha ovog pisma je da istraži mogućnosti za proširenje Vašeg angažmana u promociji Štrpca kao mesta otvorenog za sve ljude, što uključuje multietničku i multiversku kohabitaciju. Ovo je posebno važno sada kada sve više jačaju populistički i isključivi stavovi.

Čvrsto sam uveren da međureligijska harmonija mora da se čuva i dalje unapređuje. Srpska pravoslavna crkva ima ulogu u očuvanju i promovisanju ove vrednosti. Verujem da postoji nekoliko kratkoročnih i dugoročnih gestova koji se mogu uzeti od Vas i uspostaviti u praksi. Nekoliko njih proizilazi iz prošlih praksi.

U prošlosti je postojala praksa da verski poglavari jedni drugima javno čestitaju najvažnije verske praznike. Ponovno uvođenje ove prakse, iako simbolično, bio bi početni korak ka unapređenju međureligijskog poštovanja u našoj zemlji. To bi značilo poštovanje najvažnijih verskih praznika za pripadnike islamske zajednice.

Međuverski dijalog i veće razumevanje je moderan oblik koji ima za cilj da unapredi kohabitaciju i međureligijski sklad. Iako živimo u vremenima kada se sloga ne ceni, smatram da je pravo vreme da razmislimo o uspostavljanju međuverskog dijaloga na lokalnom, opštinskom nivou i da krenemo sa stvaranjem kulture mira. Ovaj forum bi unapredio međusobno razumevanje između lokalnih verskih vođa, uključujući i razumevanje sa lokalnim opštinskim vlastima. Takođe bi služio kao forum za diskusiju i rešavanje odgovarajućih potreba svake od verskih zajednica.

Čvrsto verujem da je Vaše vođstvo kao namsnika prizrenskog Eparhije od velikog značaja za razvoj Vaše opštine, međuverske harmonije i međunacionalnih odnosa i izražavam nadu da ćete razmotriti predložene akcije.

S poštovanjem,

Ilir Deda

**Senad Šabović, Viši Savetnik  
Evropski Institut za Mir  
Brisel - Priština**

Visokoprečasni namesniče Milenkoviću,

Moje ime je Senad Šabović i pišem Vam kao neko ko podržava projekat *Multietnički karavan za mir i kohabitaciju*. Radim kao viši savetnik u Evropskom institutu za mir, sa primarnim fokusom na podršku dijalogu koji se vodi uz podršku EU i generalno procesu normalizacije. Moja organizacija je deo koalicije civilnog društva, koja se zove Kosovska građanska alternativa (KGA), koja nastoji da pruži opipljiv doprinos u ovoj oblasti.

Moj je cilj da kroz ovo pismo izrazim svoja očekivanja od Vas u pogledu multietničnosti i kohabitacije. Principi multietničkog društva čvrsto su ugrađeni u pravni i ustavni sistem Kosova. Oni takođe nastavljaju da budu ključno očekivanje međunarodne zajednice i primarni su mehanizam za dobrobit nevećinskih zajednica na Kosovu, posebno srpske zajednice. Kao takvi, principi multietničnosti, razumevanja i mirne kohabitacije trebalo bi da budu u potpunosti odraženi u verskom životu Kosova. Dosta posla je urađeno na tom planu, ali treba da se dodatno učvrsti i proširi, posebno u ovom trenutku pojačanih tenzija i zaustavljene normalizacije. Tokom godina, primetio sam uz veliko uvažavanje, aktivno učešće Vaše Crkve u različitim aktivnostima međuverskog dijaloga i raznim drugim oblicima doprinosu mirnoj kohabitaciji.

Kolege iz projekta i ja želimo da Vas ohrabrimo da proširite ove inicijative i da date nekoliko predloga u vezi sa tim. Veoma razumem jedinstvenu poziciju Srpske pravoslavne crkve (SPC) na Kosovu i osetljivost koja dolazi uz ovaj stav. Pa ipak, Vaš aktivni doprinos jačanju osećaja multietničnosti i tolerancije – kao što je to često bio slučaj – stvorio bi značajnu dodatnu vrednost. Ovo je posebno važno u jednoj raznolikoj opštini kao što je Prizren, koja sadrži neke od najdragocenijih mesta verskog nasleđa svih vera na Kosovu. Stoga, bilo u smislu reagovanja na pozitivne spoljne inicijative ili pokretanja Vaše sopstvene, svaka prilika bi trebalo da bude iskorišćena da se istakne multietničnost kao vrednost. Ovo može da uključuje zajednička saopštenja za javnost, sadržaj društvenih medija ili zajedničke posete različitih verskih ili institucionalnih vođa centrima i lokalitetima zajednica. Isticanje poruka Vaše vere o toleranciji i poštovanju na odgovarajući način u Vašim angažmanima sa vernicima takođe bi bio efikasan način da se doprinese.

Konkretnije rečeno, takođe sam predložio drugim verskim predstavnicima da se formira Međuverski savet od strane vođa različitih vera na Kosovu koji bi koordinirao i savetovao kosovske institucije i međunarodne donatore u pogledu zaštite i rehabilitacije ugroženih verskih objekata širom Kosova. Vi i Vaša Crkva biste takođe mogli da razmislite o pokretanju ovog poduhvata, koji bi mogao biti posebno koristan u Prizrenu. Ovo ne samo da bi poboljšalo fizičko blagostanje ovih lokacija, već bi i kontinuirano potvrđivalo poruku tolerancije i poštovanja, koja je tako sastavni deo vere.

Budite uvereni, visokoprečasni arhijerejski nemesniče, da će moje kolege iz Evropskog instituta za mir, sa ovog projekta, kao i iz pomenute koalicije KGA, biti više nego voljni da Vama i Vašim kolegama-verskim vođama pruže opipljivu podršku u sprovođenju sugestija koje su ovde iznete.

Sa velikim poštovanjem i uvažavanjem,

Senad Šabović

**Mentor Agani, Viši Istraživač  
Kosovskom Institutu za Istraživanje i Razvoj Politika  
Priština, Kosovo**

Visokoprečasni protojereju Siniša Milenkoviću,

Moje ime je Mentor Agani, i ja sam viši istraživač u KIPRED-u, Kosovskom institutu za istraživanje i razvoj politike, kao i predavač na koledžu Dardania u Prištini. U periodu od 2003 do 2016. godine, bio sam i predavač na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Prištini. Pišem Vam ovo pismo sa namerom da izrazim neka svoja očekivanja i želje u pogledu međuetničke kohabitacije na Kosovu.

Pre svega, nadam se da će Vas ovo pismo naći u dobrom zdravlju. Pišem Vam kako u svoje ime, tako i u ime KIPRED-a, zajedno uz pisma nekoliko drugih organizacija sa kojima delimo zajedničku posvećenost međusobnom poštovanju i razumevanju između Albanaca i Srba na Kosovu uopšte, a posebno u opštini Štrpce.

Kao što smo veoma svesni, naša zajednička istorija je u različitim periodima bila obeležena tenzijama i sukobima, ali i mirnom kohabitacijom i saradnjom; a, u obe zajednice, ova naša istorija je takođe obogaćena dubokim kulturnim i duhovnim nasleđem. Snažno sam uveren da kroz dobru volju i saradnju možemo da utremo put ka budućnosti u kojoj će naše zajednice koegzistirati u harmoniji, radeći zajedno za opšte dobro. U tom cilju, želeo bih da predložim niz provizornih zajedničkih inicijativa između naših nevladinih organizacija i Vaše crkve, čiji je cilj promovisanje dijaloga, poverenja i saradnje između Albanaca i Srba.

Verujemo da ove inicijative mogu da imaju različite oblike, uključujući i sledeće (ali ne ograničavajući se na):

1. **Međuverski dijalozi i kulturna razmena**, u okviru kojih će se članovi obe zajednice okupiti da uče o veri, kulturi i zajedničkim vrednostima jedni drugih.
2. **Projekti za zajednice**, u kojima će Albanci i Srbi raditi rame uz rame na aktivnostima koje su od koristi za lokalno stanovništvo, kao što su čišćenje životne sredine, humanitarna pomoć ili podrška ugroženim grupama.
3. **Programi za angažovanje mladih**, u okviru kojih će mladi iz obe zajednice da učestvuju u radionicama, sportskim događajima ili umetničkim projektima, podstičući međusobno razumevanje i trajna prijateljstva.

Verujemo da Srpska pravoslavna crkva, kao ugledna institucija koja poseduje sposobnost da zbliži ljude kroz veru, saosećanje i dijalog, može da odigra izuzetno važnu ulogu u ovim nastojanjima. Uvereni smo da će uz Vašu podršku i vođstvo ove inicijative pomoći da se stvori mirnije i inkluzivnije okruženje za sve koji žive u Štrpcu.

Biće nam čast da se sastanemo sa Vama da dalje razgovaramo o ovim idejama, kao i da tražimo nove ideje, i da istražimo načine na koje bismo mogli da sarađujemo da bismo ih pretvorili u stvarnost. Radujemo se što ćemo čuti od Vas i nadamo se da, zajedno, možemo da izgradimo mostove između naših zajednica i da krenemo ka mirnijoj budućnosti.

Uz duboko poštovanje i srdačan pozdrav,

Mentor Agani

**Zoran Savić, Koordinator Projekata  
NGO AKTIV  
Severna Mitrovica, Kosovo**

Visokoprečasni protojereju Siniša Milenkoviću,

Zovem se Zoran Savić i koordinator sam projekta u nevladinoj organizaciji Aktiv iz Severne Mitrovice. Iako sam rođen u Puli, u Hrvatskoj, zapravo živim u Mitrovici već 30 godina i aktivno sam uključen u društveni život na Kosovu, kako kroz rad, tako i kroz kulturni život, imajući u vidu da sam i muzičar, a učestvovao sam i u raznim međuetničkim projektima sa muzičarima svih nacionalnosti.

Istovremeno, dugi niz godina sam radio kao novinar na Kosovo Sever – KoSSev portalu, i kroz ovaj posao sam se još više upoznao sa političkom, bezbednosnom i verskom situacijom na Kosovu.

Srpska pravoslavna crkva je uvek bila kamen temeljac za srpsku zajednicu na Kosovu, pružajući duhovno usmeravanje i podršku. Vaše vođstvo u crkvi u Prizrenu Vas stavlja u ključnu ulogu u negovanju međuetničke harmonije. Podsticanje dijaloga i saradnje između različitih verskih i etničkih grupa može da značajno unapredi jedinstvo i međusobno razumevanje u našim zajednicama. Pozivam Vas da podržite programe za zajednice i zajedničke projekte usluga koji okupljaju ljude iz različitih sredina. Vaše propovedi i javna obraćanja bi trebalo da nastave da naglašavaju važnost jedinstva, tolerancije i poštovanja svih.

U tom duhu, nadam se budućnosti u kojoj će multietnička verska kohabitacija da postane norma na Kosovu. Zamišljam zajednice u kojima se verske razlike prihvataju kao snage, a ne kao izvori podela. U tom cilju, možete se fokusirati na kreiranje održivih programa koji edukuju o verskoj raznolikosti i toleranciji, koji podržavaju zajedničke projekte za zajednice i osiguravaju jednaku zastupljenost svih verskih grupa u lokalnoj upravi.

Gledajući ka budućnosti, zamišljam Kosovo gde će multietnička kohabitacija i verska tolerancija biti prihvaćene. Redovni međuverški sastanci i interkulturalne inicijative mogu podstaći dijalog i saradnju.

Zaključujem ovo pismo sa puno nade, zamišljajući budućnost u kojoj će naši udruženi naponi da neguju istinski harmonično i multietničko društvo na Kosovu. Uveren sam da uz našu zajedničku posvećenost možemo da postignemo izuzetan napredak ka ovom vrednom cilju.

Hvala vam na vašem vremenu i pažnji.

Zoran Savić



## Pisma Želja i Očekivanja

Jovana Radosavljević, Ramadan Ilazi, Dušan Radaković, Ilir Deda,  
Senad Sabović, Mentor Agani dhe Zoran Savić

Imam Kujtim ef. Polloviki  
Opština Štrpce

November 2024

**Jovana Radosavljević, Izvršna Direktorka**  
**Nova Društvena Inicijativa**  
**Priština, Kosovo**

Uvaženi imame Kujtime ef. Polloviqi,

Obraćam Vam se sa dubokim poštovanjem prema Vašem radu i vitalnoj ulozi Islamske zajednice u negovanju razumevanja, saosećanja i jedinstva među narodima Kosova.

Vreme u kome živimo je izazovno, jer se zajednice širom Kosova suočavaju sa poteškoćama u vezi sa identitetom, bezbednošću i suživotom. U ovim okolnostima, verske vođe poput Vas igraju ključnu ulogu u usmeravanju zajednica ka međusobnom poštovanju, dijalogu i harmoniji. Vaša posvećenost ovim principima je svedočanstvo o moći vere u izgradnji mostova i isceljivanju podela.

Vaši napori, kao imama, da podržavate i promovirate vrednosti tolerancije i mirnog suživota su od velike važnosti, ne samo za Vašu zajednicu već i za sve koji dele Kosovo kao zajednički dom. Međuerski dijalog i saradnja su od suštinskog značaja za stvaranje društva koje ceni različitost i prepoznaje zajedničku humanost koja nas sve ujedinjuje.

Verujem da kroz saradnju i zajedničke inicijative, verske zajednice mogu da posluže kao svetionici nade i jedinstva. Bilo kroz negovanje međuetničkog dijaloga, rešavanje zajedničkih izazova ili podršku ranjivim grupama, imamo priliku da damo primer kako međusobno razumevanje i saradnja mogu dovesti do svetlije budućnosti za sve.

S dubokim poštovanjem i zahvalnošću,

Jovana Radosavljević



**Ramadan Ilazi, Šef Istraživanja  
Kosovski Centar za Bezbednosne Studije  
Priština, Kosovo**

Uvaženi imame Polloviqi,

Vaše vođstvo, u svojstvu verskog i duhovnog vođe unutar zajednice je veoma važna, posebno u ovim vremenima, kada je negovanje razumevanja i saradnje na Kosovu sada važnije nego ikada pre.

Pišem da pohvalim Vaše napore u promovisanju tolerancije i međusobnog poštovanja unutar zajednice i da istražite mogućnosti koje mogu da dodatno ojačaju ove vrednosti. Konkretno, verujem da je Vaše vođstvo ključno u promovisanju međuverskog dijaloga.

Želeo bih da predložim da potencijalno radimo zajedno na pripremi koncepta za organizovanje strukturisanih dijaloga između verskih vođa i članova zajednice iz različitih verskih sredina kako bismo se pozabavili pogrešnim shvatanjima, izgradili međusobno razumevanje i negovali saradnju u opštini Prizren. Pored ovoga, predlažem da se razvije program obrazovanja zajednice kako bi se podigla svest o opasnostima dezinformacija, posebno narativa koji podstiču radikalizaciju, i obezbeđivanje alata za kritičku procenu onlajn sadržaja.

Vaše vođstvo u ovim naporima imalo bi dubok uticaj, jer je Vaš glas veoma poštovan i Vama se veruje u zajednici. Bila bi mi čast da se sretnem sa Vama da razgovaramo o ovim idejama i istražimo kako možemo da radimo zajedno na jačanju međuverskog razumevanja i rezilijentnosti na štetne uticaje.

Hvala Vam na Vašoj posvećenosti i služenju zajednici. Radujem se Vašem odgovoru.

S iskrenim poštovanjem,

Ramadan Ilazi

**Dušan Radaković, Drejtor Ekzekutiv  
Centra za Zastupanje Demokratske Kulture (ACDC)  
Severna Mitrovica, Kosovo**

Uvaženi imame Kujtime ef. Polloviqi,

Nadam se da će Vas ovo pismo zateći u dobrom raspoloženju. Moje ime je Dušan Radaković i ja sam izvršni direktor Centra za zastupanje demokratske kulture (ACDC) u Mitrovici. Ovo pismo je deo inicijative Multietničkog karavana za mir i kohabitaciju, projekta koji ima za cilj ujedinjenje ljudi širom Kosova kroz negovanje dijaloga, poštovanja i međusobnog razumevanja među svim zajednicama. Vaša cenjena uloga duhovnog vođe pruža jedinstvenu priliku da inspirišete i usmeravate napore za međuetničku harmoniju na Kosovu.

Uticaj verskih vođa, poput Vas, je ključan u promovisanju vrednosti mira i suživota. Vaše vođstvo, u svojstvu predstavnika Islamske zajednice, može da podstakne pomirenje i razumijevanje.

- Kako zamišljate doprinose verskih zajednica procesu isceljenja i jedinstva između različitih etničkih grupa na Kosovu?
- Da li bi Islamska zajednica pod Vašim vođstvom mogla da pokrene obrazovne programe za promovisanje vrednosti tolerancije, međusobnog poštovanja i prihvatanja među svim verama?
- Po Vašem mišljenju, koji koraci su neophodni da bi se podstakla saradnja između islamskih vođa i vođa drugih vera za zajedničke aktivnosti izgradnje zajednice?

Nadam se da ću videti budućnost u kojoj različite zajednice na Kosovu rade zajedno na izgradnji društva zasnovanog na poverenju, poštovanju i zajedničkim ciljevima. Vaše vođstvo u ovom procesu bilo bi neprocenjivo.

- Da li bi bilo moguće organizovati zajedničke kulturne ili humanitarne aktivnosti sa drugim verskim zajednicama kako bi se prikazalo jedinstvo i zajedničke vrednosti?
- Da li bi džamija mogla da posluži kao platforma za međuverške diskusije i programe usmerene na obrazovanje mladih o multietničkom nasleđu Kosova?
- Kakvu ulogu vidite za islamske lidere u adresiranju izazova sa kojima se suočavaju marginalizovane grupe na Kosovu?

Podstičem Vas da razmislite o vodećim inicijativama koje okupljaju ljude iz svih sfera života, kao što su:

- Održavanje međuverških dijaloga ili događaja u džamiji.
- Podrška inicijativama koje vode mladi i koje naglašavaju važnost tolerancije i zajedničkih vrednosti.
- Partnerstvo sa drugim verskim vođama u cilju zagovaranja za mir i kohabitaciju na regionalnim ili nacionalnim forumima.

Hvala Vam, imame Polloviqi, na razmatranju ovog poziva za podršku međuetničke kohabitacije na Kosovu. Vaše vođstvo i posvećenost promovisanju mira i razumevanja mogu da inspirišu značajne promene. Unapred se radujem što ću čuti Vaša razmišljanjima i radujem se mogućnosti da zajedno radimo na ovom plemenitom poduhvatu.

Srdačan pozdrav

Dušan Radaković

**Ilir Deda, Aktivista Civilnog Društva  
Priština, Kosovo**

Uvaženi imame Polloviqi,

Bio sam angažovan i uključen u ključna pitanja za Kosovo i zapadni Balkan više od dve decenije u različitim ulogama, uključujući očuvanje i unapređenje različitosti u našoj zemlji.

Svrha ovog pisma je da istraži mogućnosti za proširenje Vašeg angažmana u promovisanju multietničke i multireligijske kohabitacije u Štrpcu. Ovo je posebno važno sada kada populistički i isključivi stavovi jačaju sve više.

Međureligijska harmonija je bila suštinska vrednosti naše nacije, a Islamska zajednica Kosova ima centralnu ulogu u očuvanju i promovisanju ove vrednosti. Verujem da postoji nekoliko kratkoročnih i dugoročnih gestova koji se mogu uzeti od Vas i uspostaviti u praksi. Nekoliko proizilazi iz prošlih praksi.

U prošlosti je postojala praksa da verski poglavari jedni drugima javno čestitaju najvažnije verske praznike. Ponovno uvođenje ove prakse, iako simbolično, bio bi početni korak ka unapređenju međureligijskog poštovanja u našoj zemlji. To bi značilo poštovanje najvažnijih verskih praznika za pripadnike pravoslavne vere.

Međuerski dijalog i veće razumevanje je moderan oblik koji ima za cilj da unapredi kohabitaciju i međureligijski sklad. Iako živimo u vremenima kada se sloga ne ceni, smatram da Kosovo, imajući u vidu njegovu jedinstvenu istoriju, može da uspostavi međuerski dijalog na lokalnom, opštinskom nivou i da počne sa stvaranjem kulture mira. Ovaj forum bi unapredio međusobno razumevanje između lokalnih verskih vođa, uključujući i razumevanje sa lokalnim opštinskim vlastima. Takođe bi služio kao forum za diskusiju i rešavanje odgovarajućih potreba svake od verskih zajednica.

Kosovo će biti uspešno samo ako sačuva svoj multietnički karakter, a Islamska zajednica Kosova ima ključnu ulogu u očuvanju i unapređenju ovog karaktera naše države. Posebno sam zainteresovan da čujem od Vas o radu koji na održavanju harmonije i međuerskog razumevanja u Štrpcu.

Čvrsto verujem da je Vaše vođstvo od suštinskog značaja za ovu tačku razvoja naše zemlje, i izražavam nadu da ćete razmotriti predložene akcije.

S poštovanjem,

Ilir Deda

**Senad Šabović, Viši Savetnik**  
**Evropski Institut za Mir**  
**Brisel - Priština**

Uvaženi imame Polloviqi,

Moje ime je Senad Šabović i pišem Vam kao neko ko podržava projekat *Multietnički karavan za mir i kohabitaciju*. Radim kao viši savetnik u Evropskom institutu za mir, sa primarnim fokusom na podršku dijalogu koji se vodi uz podršku EU i generalno procesu normalizacije. Moja organizacija je deo koalicije civilnog društva, koja se zove Kosovska građanska alternativa (KGA), koja nastoji da pruži opipljiv doprinos u ovoj oblasti

Ovo pismo ima za cilj da mi omogući da izrazim svoja očekivanja od Vas u pogledu multietničnosti i kohabitacije. Kao što znamo, Republika Kosovo je definisana kao multietnička država svih njenih građana i zajednica. Ovi principi su čvrsto ugrađeni u ustavni i pravni sistem Kosova. Oni i dalje predstavljaju ključno očekivanje naših međunarodnih partnera i organizacionog sistema evroatlantske zajednice, kojoj težimo. Principi multietničnosti, razumevanja i mirne kohabitacije, kao takvi, bi trebalo da se u potpunosti odraze na verski život naše zemlje. Dosta posla je urađeno na tom planu, ali bi trebalo da se dodatno učvrsti i proširi, posebno u ovom trenutku pojačanih tenzija i zaustavljene normalizacije. Tokom godina, primetio sam sa velikim poštovanjem doprinose Islamske zajednice Kosova u kontekstu različitih okvira međuveruskog dijaloga i različitih inicijativa međuveruske praktične saradnje. Naši sastanci sa glavnim Imamom Sahitijem i nizom imama u različitim opštinama bili su posebno ohrabrujući u tom pogledu. Moje kolege i ja smo bili duboko impresionirani, kako brojem aktivnosti koje je Islamska zajednica Kosova sprovela u tom pogledu, tako i posvećenošću da se učini više.

Kolege iz projekta i ja želimo da Vas ohrabrimo da proširite ove inicijative i da date nekoliko predloga u vezi sa tim. Uopšteno govoreći, korišćenje mogućnosti da se istakne multietničnost kao vrednost je izuzetno korisno. Ovo može da uključuje zajednička saopštenja za javnost, sadržaj društvenih medija ili zajedničke posete sa različitim verskim ili institucionalnim vođama centrima i sajtozima zajednice. Omogućavanje uključivanja poštovanja verske i etničke raznolikosti u propovedi tokom džuma-namaza, za šta sam siguran da se već dešava, takođe je efikasan način da se doprinese. Konkretnije, u nekim od mojih prethodnih pisama sam predložio osnivanje multikonfesionalnog saveta koji bi koordinirao i savetovao državu i međunarodne donatore u pogledu zaštite i rehabilitacije ugroženih verskih objekata širom Kosova. Ovo ne samo da bi poboljšalo fizičko blagostanje ovih lokacija, već bi i kontinuirano potvrđivalo poruku mira, tako čvrsto ugrađenu u muslimansku veru kako na Kosovu tako i širom sveta.

Budite uvereni, uvaženi imame, da će moje kolege iz Evropskog instituta za mir, sa ovog projekta, kao i iz pomenute koalicije KGA, biti više nego voljne da Vam pruže opipljivu podršku u sprovođenju ovih sugestija ili bilo koje druge druge inicijative u tom pogledu.

S velikim poštovanjem i uvažavanjem,

Senad Šabović

**Mentor Agani, Viši Istraživač  
Kosovskom Institutu za Istraživanje i Razvoj Politika  
Priština, Kosovo**

Uvaženi imame, Kujtime ef. Polloviqi,

Moje ime je Mentor Agani, i ja sam viši istraživač u KIPRED-u, Kosovskom institutu za istraživanje i razvoj politike, kao i predavač na koledžu Dardania u Prištini. U periodu od 2003 do 2016. godine, bio sam i predavač na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Prištini. Pišem Vam ovo pismo sa namerom da izrazim neka svoja očekivanja i želje u pogledu međuetničke kohabitacije na Kosovu.

Pre svega, nadam se da će Vas ovo pismo naći u dobrom zdravlju i raspoloženju. Pišem Vam kako u svoje ime, tako i u ime KIPRED-a i nekoliko drugih organizacija sa kojima delimo zajedničku posvećenost međusobnom poštovanju i razumevanju između Albanaca i Srba na Kosovu uopšte, a posebno u opštini Štrpce.

Mi prepoznajemo ključnu ulogu koju verske vođe i zajednice imaju u negovanju mira, razumevanja i pomirenja u kontekstu Kosova. Imajući ovo na umu, želeo bih da predložim nekoliko inicijativa koje biste Vi mogli da preduzmete zajedno sa ostalim verskim vođama u Štrpcu, kao i sa opštinskim vlastima, organizacijama civilnog društva i lokalnim akterima, u cilju promovisanja međusobnog poštovanja i saradnje između Albanaca i Srba. U nastavku je lista inicijativa za koje verujemo da će značajno doprineti ovim naporima: i, zaista, ne treba da se ograničavamo samo na njih.

1. **Međuerski dijalozi i javne rasprave:** Organizovanje redovnih međuerskih dijaloga, u okviru kojih verski lideri iz islamske, pravoslavne i iz drugih verskih zajednica mogu da se uključe u otvorene i konstruktivne razgovore o zajedničkim vrednostima, duhovnoj mudrosti i tome kako vera može da bude most ka miru. Ove diskusije moraju da budu otvorene za javnost, kako bi se proširile na čitavo društvo, na taj način podstičući dublje razumevanje i otklanjajući nesporazume među pripadnicima zajednica različitih etničkih grupa i vera.
2. **Zajednički dobrotvorni i društveni projekti:** povezivanje Albanaca i Srba iz različitih verskih zajednica da rade na dobrotvornim inicijativama koje su od koristi široj zajednici—kao što su podrška ugroženim porodicama, poboljšanje javnih prostora, pružanje humanitarne pomoći i tako dalje. Ovi projekti bi podstakli saradnju i izgradili poverenje između različitih grupa kroz zajedničke, pozitivne akcije.
3. **Programi za angažovanje mladih i porodica:** Stvaranje prilika za mlade ljude i porodice iz svih sredina da učestvuju u zajedničkim radionicama, kulturnim razmenama i drugim aktivnostima. Angažovanjem budućih generacija možemo da stvorimo odnose koji će da traju i da negujemo kulturu mira i poštovanja. Jedna od takvih aktivnosti može da bude korišćenje turističkih mogućnosti koje pruža okruženje Štrpca, za organizovanje radionica u kojima će albanska i srpska omladina da razgovara o mogućnostima da izvestan broj njih počne da uči maternji jezik onih drugih.
4. **Javne međuerske proslave i kulturni događaji:** Organizovanje zajedničkih sastanaka ili događaja koji slave kulturnu i versku raznolikost Štrpca i čestitanje verskih praznika članovima odgovarajućih verskih zajednica. Ovo bi moglo da bude praćeno zajedničkim izjavama, učešćem u zajedničkim javnim molitvama ili refleksijama, a sa svim ovim verskim vođama će dati snažan primer svim građanima da prihvate toleranciju, poštovanje i saradnju kao osnovne elemente svog svakodnevnog života.

Mi verujemo da kroz saradnju verskih zajednica, opštinskih vlasti, civilnog društva i lokalnih aktera, ove inicijative mogu da naprave opipljivu razliku u poboljšanju odnosa između Albanaca i Srba. Vaše vođstvo kao poglavara Islamske zajednice bilo bi od suštinskog značaja u vođenju i promovisanju ovih napora.

Bila bi mi čast da se sretnem sa Vama kako bismo dalje razgovarali o ovim idejama i istražili načine na koje možemo zajedno da radimo na njihovoj implementaciji, kao i da tražimo nove. Hvala Vam na Vašem vremenu i trudu, i radujem se što ću čuti od Vas i radujem se prilici da sarađujemo na ovim važnim inicijativama.

Uz poštovanje i srdačan pozdrav,

Mentor Agani

**Zoran Savić, Koordinator Projekata  
NGO AKTIV  
Severna Mitrovica, Kosovo**

Uvaženi imame Kujtime Polloviqi,

Zovem se Zoran Savić i koordinator sam projekta u nevladinoj organizaciji Aktiv iz Severne Mitrovice. Iako sam rođen u Puli, u Hrvatskoj, zapravo živim u Mitrovici već 30 godina i aktivno sam uključen u društveni život na Kosovu, kako kroz rad, tako i kroz kulturni život, imajući u vidu da sam i muzičar, a učestvovao sam i u raznim međuetničkim projektima sa muzičarima svih nacionalnosti.

Istovremeno, dugi niz godina sam radio kao novinar na Kosovo Sever – KoSSev portalu, i kroz ovaj posao sam se još više upoznao sa političkom, bezbednosnom i verskom situacijom na Kosovu. Čak i danas sarađujem sa mnogim albanskim novinarima i urednicima, kako projektno tako i kroz poslove koji nisu povezani sa istim.

Pošto ste deo Islamske zajednice na Kosovu, Vi možete da u velikoj meri promovirate međuetničku harmoniju. Podsticanje dijaloga i saradnje između različitih verskih i etničkih grupa može da pomogne da se podele premoste. Pozivam Vas da podržite programe za zajednice i zajedničke projekte usluga koji okupljaju ljude iz različitih sredina. Vaše propovedi i javna obraćanja mogu da naglašavaju jedinstvo, toleranciju i poštovanje prema svima. Stoga, radujem se Vašoj podršci u organizovanju međuetničkih dijaloga i projekata za zajednice koji uključuju različite verske grupe koje rade zajedno.

U tom duhu, nadam se budućnosti u kojoj će multietnička verska kohabitacija da postane norma na Kosovu. Zamišljam zajednice u kojima se verske razlike prihvataju kao snage, a ne kao izvori podela. U tom cilju, možete se fokusirati na kreiranje održivih programa koji edukuju o verskoj raznolikosti i toleranciji, koji podržavaju zajedničke projekte za zajednice i osiguravaju jednaku zastupljenost svih verskih grupa u lokalnoj upravi.

Zaključujem ovo pismo sa puno nade, zamišljajući budućnost u kojoj će naši udruženi napori da neguju istinski harmonično i multietničko društvo na Kosovu. Uveren sam da uz našu zajedničku posvećenost možemo da postignemo izuzetan napredak ka ovom vrednom cilju.

Hvala vam na vašem vremenu i pažnji.

Zoran Savić